

Σταχυολόγημα ἀπ' τὸ βιβλίον: « Γνωσιολογία τοῦ Ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου» . Ἰουστίνου Πόποβιτς (Ἀθῆναι 1967).

Ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσει ἑαυτὸν διὰ μέσου τῶν πραγμάτων, δὲν τὸ ἐπιτυγχάνει, γίνεται ὁ ἴδιος ὕλη. Ἡ φιλοσοφία προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσει τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ ἀνθρώπου (εἶναι ὑλοκεντρικὴ καὶ ἀνθρωποκεντρικὴ). Ὑπάρχει χάσμα ἀγεφύρωτον μεταξὺ ἀληθείας καὶ ἀνθρώπου. Ὁ Θεάνθρωπος εἶναι ἡ Ἀλήθεια.

Ὅποιος θέλει νὰ γνωρίσει τὴν Ἀλήθειαν πρέπει νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸν Θεάνθρωπον Χριστόν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τότε ἀποκτᾷ «νοῦν Χριστοῦ» καὶ φθάνει εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Ἀληθείας.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες μας ὀδηγοῦν. Ἡ κακία εἶναι νόσος τῆς ψυχῆς. Οἱ αἰσθήσεις τῆς κακίας εἶναι τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν ψυχὴν. Αἰτία αὐτῶν εἶναι τὰ βιωτικὰ πράγματα. Ἔχουν τὸ ὄνομα « κόσμος» ποὺ εἶναι τὸ φρόνημα τῆς σαρκός. Ἡ ἄρρωστος ψυχὴ γεννᾷ λογισμοὺς ἀρρώστους.

Οἱ ἀρετὲς εἶναι ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς, εἶναι τὰ φάρμακα ποὺ διώχνουν τὴν ἀρρώστεια (τὰ πάθη).

Κάθε ἀρετὴ εἶναι σταυρός. Ἡ θλιψίς εἶναι αἰτία ἀρετῶν.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει πρῶτα νὰ λυθεῖ ἀπὸ τὴν ὕλην, διὰ νὰ γεννηθεῖ ἐκ Θεοῦ.

Πρῶτη τῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ ΠΙΣΤΙΣ. Ἡ ψυχὴ ποὺ διερκοπίσθη διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰς τὰ βιωτικὰ, ἐπιστρέφει εἰς ἑαυτὴν διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ ἵσταται ἀδιαλείπτως ἐν τῇ αἰσθήσει τοῦ Θεοῦ. « Καταδίωξον σεαυτὸν καὶ καταδιωχθήσεται ὁ ἐχθρὸς σου».

Ἡ φιλοσωματία εἶναι σημεῖον ἀπιστίας.

Σὲ σῶμα φιλήδονο, δὲν οἰκεῖ ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ. Οἱ σαρκικοὶ λογισμοὶ καὶ οἱ ἐπιθυμίαι προξενοῦν ταραχώδη φλόγα εἰς τὸν ἄνθρωπον, φάρμακον τούτου ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν.

Χωρὶς ἀκτημοσύνη, δὲν ἐλευθερώνεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῶν λογισμῶν. Τὰ πάθη σκοτίζουν τὶς σκέψεις. Ταραχὴ τῶν λογισμῶν γεννᾶται ἐκ τῆς γαστριμαργίας.

Ἡ ἀγαθὴ διάνοια γίνεται μὲ τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπομονὴ εἰς τὰς θλίψεις.

Διὰ τῆς σιωπῆς ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται εἰς τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν. Ἡ ἁμαρτία εἶναι αἰτία τῆς ταραχῆς – τοῦ πολέμου τῶν λογισμῶν κατὰ Θεοῦ καὶ συνανθρώπων.

«Εἰρήνευσον ἐν ἑαυτῷ καὶ εἰρηνεύσει σοὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ». Ἡ ὁδὸς τῆς σωτηρίας εἶναι τὸ ἀεὶ μνημονεύειν τοῦ Θεοῦ.

Ὅ,τι ὁ ἰχθὺς ἐκτὸς ὕδατος, τοῦτο ὁ νοῦς ἐκτὸς τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐλευθερία συνίσταται εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἐκ τῶν παθῶν, εἰς τὴν ἀνάστασιν μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς.

Τὰ πάθη μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος μόνον διὰ τῶν ἀρετῶν νὰ νικήσει. Πρῶτον ὄπλον (εἰς τὸν πόλεμον τῶν παθῶν) εἶναι ἡ ΠΙΣΤΙΣ, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ φῶς τῆς διανοίας, τὸ ὁποῖον ἀποδιώκει τὸ σκότος τῶν παθῶν. Ἐπίσης ἡ ΠΙΣΤΙΣ εἶναι δύναμις τοῦ νοῦ ποὺ διώχνει τὴν ψυχικὴ ἀρρώστεια. Ἡ πίστις φέρει ἐντὸς τῆς τὴν ἀρχὴν ὄλων τῶν θεανθρωπίνων ἀρετῶν.

Ἐὰν ἡ ΠΙΣΤΙΣ ἔχει γλῶσσα αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχή.

Διὰ τῆς πίστεως γίνεται νίκη κατὰ τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Ὁ μετανοῶν ὀδηγεῖται ὑπὸ τῆς προσευχῆς, βλέπει, σκέπτεται, ζεῖ διὰ τῆς προσευχῆς.

Ἡ εὐχὴ εἶναι σταυρὸς ποὺ σταυρώνει τὸ ἐγὼ καὶ τὶς ἐπιθυμίες τὶς ἁμαρτωλές. Ἡ εὐχὴ εἶναι πηγὴ σωτηρίας. Δι αὐτῆς ἀποκτᾶται πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἀρετῶν.

Ὁ ἀσφαλέστερος φύλαξ τοῦ νοῦ εἶναι ἡ προσευχή. Ὁ ἐγωκεντρισμὸς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ Θεοκεντρισμοῦ.

Ἡ ἀγάπη γεννᾶται ἐκ τῆς εὐχῆς.

Ἡ γνησίᾳ φιλανθρωπία εἶναι ἀδύνατος χωρὶς πίστιν καὶ προσευχήν. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς ψυχῆς (δηλ. ὄχι εἰς τὴν φιληδονίαν, κενοδοξίαν, κλπ). Ὁ ἀγαπῶν διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ Θεῷ, ἀγαπᾷ πάντας ἐξ ἴσου καὶ ἀδιακρίτως (αὐτὸς εἶναι ὁ τέλειος).

Παράδεισός ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἡ τρυφὴ πάντων τῶν μακαρισμῶν.

Ἡ κόλασις εἶναι τὸ μὴ ἔχειν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἡ νέα κατηγορία σκέψεως εἶναι ἡ Ταπεινοφροσύνη. Εὐχὴ καὶ Ταπείνωσις ἔχουν συμμετρίαν. Ὅταν

αύξάνει ἢ ἀληθινὴ προσευχή, αὐξάνει ἢ Ταπεινοφροσύνη, ἢ ὁποῖα εἶναι στολὴ τῆς Θεότητος.

Ἡ Ταπείνωσις συγκλείει ἐν ἑαυτῇ πάντα. Ὁ ταπεινόφρων πηγὴ ἐστὶ τῶν μυστηρίων τοῦ καινοῦ αἰῶνος. Ἡ Ταπεινοφροσύνη εἶναι ἢ σωφροσύνη. Ἡ σωφροσύνη εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ταπεινοφροσύνης. Ὅπου ταπείνωσις, ἐκεῖ ἢ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος προσφέρει θέλησιν ὁ δὲ Θεὸς τὴν χάριν. Μὲ τὴν κοινὴν αὐτὴν συνεργασίαν δημιουργεῖται ἢ προσωπικότης τοῦ Χριστιανοῦ.

Ὅπου αὐτοπεποίθησις, ἐκεῖ ἀναχωρεῖ ἢ χάρις.

Αὐξανομένης τῆς ταπεινώσεως αὐξάνει ἢ χάρις. Ἡ νηστεία εἶναι τὸ πρῶτον μέσον διὰ τὴν κάθαρσιν.

Κάθαρσις σώματος = ὁσιότης ἐκ τοῦ μολυσμοῦ τῆς σαρκός.

Κάθαρσις ψυχῆς = ἐλευθερία ἐκ τῶν παθῶν.

Καθαρότης νοῦ εἶναι φωτισμὸς ἐν τοῖς θείοις, μετὰ τὴν πρᾶξιν τῶν ἀρετῶν.

Κάθαρσις = ὑγεία ψυχῆς καὶ γίνεται τότε υἱὸς Θεοῦ καὶ ἀδελφὸς Χριστοῦ.

Ὁ νικῶν τὰ πάθη ἔχει καθαρότητα ψυχῆς. Σημεῖον καθαρότητος εἶναι:

α) « Ὅταν ὄλους τοὺς βλέπει καλοὺς καὶ ὄχι κάποιους πονηροὺς».

β) νὰ εὐφραίνεται τις μετὰ τῶν χαιρόντων καὶ νὰ θρηνεῖ μετὰ τῶν κλαιόντων, νὰ πενθεῖ μετὰ τῶν ἀμαρτωλῶν.

Δόξα σώματος = ἢ σωφροσύνη,

Δόξα νοῦ = ἢ θεωρία περὶ τοῦ Θεοῦ,

Φυσικὴ γνῶσις = διάκρισις καλοῦ καὶ κακοῦ,

Πνευματικὴ γνῶσις = αἴσθησις μυστηρίων, θεωρία τῶν ἀοράτων.

Ἡ φυσικὴ γνῶσις ἐνεργεῖ εἰς τὰ ὅρια τῆς φύσεως. Ἡ πίστις εἰς τὰ ὑπὲρ φύσιν κινεῖται καὶ ἔχει ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς φύσεως (δὲν ὑφίστανται φυσικοὶ νόμοι διὰ τὴν πίστιν).

Ὑπάρχουν τρεῖς τρόποι νοητοῖ ὅπου ἢ γνῶσις ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται καὶ ἀλλοιοῦται. α) τὸ σῶμα, β) ἢ ψυχὴ, γ) τὸ πνεῦμα. Ἄν καὶ μία εἶναι ἢ γνῶσις, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν σχέσιν τῆς μετὰ τὰ τρία αὐτὰ ἀλλάσσει τοὺς τρόπους ἐργασίας τῶν νοημάτων τῆς.

Πρῶτος βαθμὸς γνώσεως: φροντίδες πλούτου, ἀναπαύσεως, σπουδῶν, τεχνῶν...κλπ

Δεύτερος τρόπος γνώσεως : ψυχοσωματικὴ ἐργασία ἀρετῶν, νηστεία, ἀγρυπνία, πάλη πρὸς τὰ πάθη.

Ἡ τρίτη τάξις τῆς τελειότητος, ὅπου οἱ ἔσω αἰσθήσεις ἐξυπνίζονται εἰς ἐργασίαν τοῦ πνεύματος (ἡ διάνοια ἐντρυφᾷ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ μέλλοντος). Ἡ πίστις ἔχει πνευματικούς ὀφθαλμούς.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ δύναμις ἡ ἀγία ἡ ἐνοικοῦσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Χριστοῦ, σκεπάζουσα καὶ φρουροῦσα σῶμα καὶ ψυχὴν.

Ἡ πρώτη γνῶσις, ἐκ σπουδῆς τῆς μαθήσεως γίνεται, ἡ δευτέρα ἐκ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας καὶ πίστεως. Ἡ τρίτη τῶν τελείων ὅπου τὰ χαρίσματα τῆς ἀποκαλύψεως τῶν μυστηρίων.

Ἑρώτησις: Τί ἐστὶ γνῶσις;

Ἀπάντησις: Αἴσθησις ἀθανάτου ζωῆς.

Ἑρώτησις : Τί ἐστὶν ἀθάνατος ζωὴ;

Ἀπάντησις : Αἴσθησις ἐν Θεῷ. Ἡ κατὰ Θεὸν γνῶσις, βασιλεὺς τῶν ἐπιθυμιῶν.

Ἡ γνῶσις ἀποτελεῖ μυστικὴν ὑφανσιν, ποὺ ὑφαίνει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁ ἀνθρώπου, ἐνούμενος μὲ τὸν Θεόν. Ἡ αἴσθησις τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τοῦ ἀγίου βίου ἀποκτᾶται ἡ ἀγία γνῶσις, τὴν ὁποῖαν ἀμαυρώνει ἡ ὑπερηφάνεια.

Θεωρία σημαίνει τὴν ἐν προσευχῇ διὰ τῆς χάριτος συγκέντρωσιν τῆς ψυχῆς εἰς τὰ ὑπὲρ νοῦν μυστήρια. Θεωρία ἐστὶν αἴσθησις τῶν θείων μυστηρίων ποὺ κρύβονται εἰς τὰ πράγματα καὶ αἰτίες.

Ἡ πνευματικὴ πολιτεία εἶναι «πρᾶξις χωρὶς αἰσθήσεων». Οἱ τρόποι προσευχῆς εἶναι διάφοροι, ἕνας ὁ σκοπὸς αὐτῶν, ἡ καθαρὰ προσευχή. Ὁ φυλάσσω τὴν καρδίαν τοῦ ἐκ τῶν παθῶν, «ἐν πάσῃ ὥρᾳ θεωρεῖ τὸν Κύριον» καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁρᾷ ὑπὲρ τὸν χρόνον καὶ χῶρον, ἀθάνατον καὶ αἰώνιον.

Ἡ ἀληθινὴ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτογνωσία εἶναι καὶ ἀληθινὴ θεογνωσία.

Μόνον ὁ ἐν Χριστῷ δρόμος ὁδηγεῖ εἰς τὸν Θεόν. Μεγάλη ἡ ἀξία τῆς αὐτογνωσίας. Ὁ ἀξιωθεὶς νὰ ἰδεῖ ἑαυτὸν εἶναι ἀνώτερος ἀπ' αὐτὸν ποὺ βλέπει ἀγγέλους.

Δὲν μποροῦμε νὰ δοῦμε τὸ ψυχικὸν κάλλος πρὶν βδελυθοῦμε πᾶν κάλλος ἕξωθεν ἡμῶν.

Τρεῖς καταστάσεις ψυχῆς εἶναι: ἡ φυσικὴ, ἡ παρὰ φύσιν καὶ ἡ ὑπὲρ φύσιν.

Ἡ φυσικὴ κατάστασις εἶναι γνῶσις τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν κτισμάτων.

Ἡ παρὰ φύσιν = ἐμπάθεια. Ἡ ἀρετὴ εἶναι φυσικὴ κατάστασις.

Ἐπὲρ φύσιν εἶναι ἡ θεωρία τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ αὐτογνωσία εἶναι ἡ καλυτέρα μέθοδος διὰ τὴν γνῶσιν τῆς φύσεως καὶ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου γενικῶς. «Τῷ γνόντι ἑαυτὸν ἡ γνῶσις τῶν πάντων δίδεται».

Ἡ ἀληθὴς ταπείνωσις γέννημά ἐστι τῆς γνώσεως καὶ ἡ γνῶσις γέννημα τῶν πειρασμῶν (δηλ. ἀποκτᾶται εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τοὺς πειρασμούς).

Ἡ θεωρία, μετὰ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς ἀποκαλύπτεται. Ἡ θεωρία ἔγκειται εἰς τὸ ἐκπλήττεσθαι τὸν νοῦν καὶ κατανοεῖν ἐν πᾶσιν αὐτὰ ποὺ ἔγιναν καὶ αὐτὰ ποὺ θὰ γίνουν.

Ἡ γνῶσις διὰ τῶν ἀρετῶν προοδεύει καὶ διὰ τῶν παθῶν ὀπισθοδρομεῖ.

Οἱ θεανθρώπινες ἀρετὲς εἶναι οἱ αἰσθήσεις τῆς γνώσεως.

Ἡ ἀληθινὴ φιλοσοφία εἶναι ὁ θεανθρώπινος ἀσκητισμός.

Ὁ ὀρθολογισμὸς θεωρεῖ τὸν λόγον ὡς τὸ ἀλάθητον ὄργανον τῆς γνώσεως, οὐδέποτε φθάνει εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας.

Ἔχε τὸν Χριστὸν ὡς ψυχὴν τῆς ψυχῆς σου, ὡς καρδίαν τῆς καρδίας σου, ὡς ζωὴν τῆς ζωῆς σου.

Ἅγιον Ὅρος, διὰ χειρὸς λιθοκαρδίου Γ. Ἀλυπίου Καψάλα 2000.